

Katsaus Kotikielen Seuran toimintaan vv. 1936—1946¹.

Kotikielen Seuran tarkoituksien kannalta nyt päättynyt seitsemäs vuosikymmen alkoi lupaavissa merkeissä. Seuran talous oli suurentuneiden avustuksien turvin ja osittain myös v. 1939 toimeenpantujen arpajaisten avulla saatu hyvään kuntoon. Tämän johdosta julkaisutoiminta laajentui, ja muutakin Seuran työalaa kuuluvaa toimintaa voitiin suorittaa. Ajateltakoon vain Seuramme v. 1939 Suomalaisen Tiedekatemian Keräilytoimiston avustamana toimeenpanemaa, erittäin hyvin onnistunutta murrenäytteidenkeruukilpailua, jonka tuloksista parhaat on julkaistu, ja v. 1938 alkuunpantua murrenäytteiden tallentamista äänilevyihin. Viimeksimainitun, vielä keskeneräisen työn tuloksina syntyy edustava, tärkeimpien murteiden näytteitä sisältävä äänilevyarkisto. Mainitsematta ei sovi myöskään jättää ylioppilasnuorison suorittamaa, kansankieleen ja -elämään kohdistuvaa tutkimus- ja keräilytyötä, joka 1930-luvulla oli ripeässä vauhdissa. Ylioppilasosakuntien 1930-luvun alkupuoliskolla toimeenpanemat sananparsienkeruukilpailut toivat arkistoon puolisentoista miljoonaa sananparsitoisintoa — saavutus, jota voi kadehtia mikä muu kansa tahansa. Tämän kokoelman muokkaus jatkuu vieläkin. Useimmat osakunnat ovat jo julkaisseet saaliistaan edustavan valikoiman, ja vain kolmesta suurimmasta kokoelmasta, savolaisten, karjalaisten ja pohjoispohjalaisten, toimitettavat valikoimat ovat ilmestymättä, vaikkakin jo tekeillä. Toiveita on, että nämäkin valikoimat ilmestyvät vielä tänä vuonna.

Syksyllä 1939 alkanut sota lamautti kuitenkin kaikki työt moniksi vuosiksi. Talvisodan ajan oli kaikki työ pysähdyksissä eikä Seuramme esim. voinut kokoontua kertaakaan. Ja v. 1941 alkanut sota häiritsi Seuramme toimintaa myös sangen suuresti, sillä useimmat toimihenkilöt olivat aina v:n 1944 loppuun saakka puolustus-tehtävissä ja poissa pääkaupungista. Seuramme voi kokoontua vv. 1941—44 vain 2—4 kertaa vuodessa, ja silloinkin oli kokouksissa läsnä vain vanhempaa väkeä. Ylioppilasnuoriso unohti sotien aikana Kotikielen Seuran, vaikka Seuramme on pyrkinyt olemaan nimenomaan ylioppilasyhdistys, ja aluksi näytti siltä, ettei nuoriso sotien jälkeenkään enää löydä Seuraamme. Sen vuoksi onkin ilahduttavaa todeta, että tämän lukuvuoden aikana opiskeleva nuoriso on runsaslukuisena osallistunut Seuramme toimintaan.

Sota aiheutti Seurallemme ja sen edustamalle työalalle suoranaisia henkilö-tappioitakin; sen johdosta poistuivat riveistämme maisterit OLLI ARTIMO (kuoli talvisodassa saamiinsa vammoihin 18. 12. 1940), ARVO T. INKILÄ (kaatui Heinjoella 30. 8. 1941) ja EINO EMIL LEPISTÖ (kaatui Vieljärvellä 26. 7. 1941). Heidän poismenonsa oli tuntuva menetys Seurallemme ja kielellemme tutkimukselle.

Pahimmin sota ja sitä seurannut inflaatiokausi ovat kuitenkin vaikuttaneet Seuramme talouteen. Rahamme arvon alentumisesta johtunut yleinen hintatason nousu on jo nyt asettanut Seuramme tielle suuria vaikeuksia. Mainittakoon, että jo viime vuonna julkaisutoiminta tuotti lähes satatuhatta markkaa tappiota, ts. aiheutti vastaavan määrän velkaa. Miten tästä vuodesta selviydytään, on tietymätöntä. Toivot-

¹ Tietoja Kotikielen Seuran toiminnasta edellisestä (=kuudentena) vuosikymmenestä on ERNO LESKISEN kirjoituksessa »Silmäys Kotikielen Seuran toimintaan vv. 1926—1936» (Virittäjä 1936, ss. 180—182, jossa myös tietoja aikaisempien vuosien toimintakertomuksista). Kotikielen Seuran vuosikertomukset on v:sta 1928 lähtien julkaistu Virittäjässä.

tavasti vähitellen tapahtuva säännöllisiin oloihin palaaminen tasoittaa tietä myös Seuramme toiminnalle.

Seuran toimihenkilöinä ovat seitsemäntenä vuosikymmenenä olleet seuraavat henkilöt:

Esimiehinä ovat toimineet dosentti, nyk. professori AARNI PENTTILÄ (1936—37) prof. Y. H. TOIVONEN (14. 3. 37—4. 10. 37) ja prof. LAURI KETTUNEN (4. 10. 1937, alkaen). Ensimmäisenä varaesimiehenä on toiminut koko vuosikymmenen tohtori LAURI HAKULINEN (valittu v. 1935). Toisen varaesimiehen tehtävissä ovat olleet tohtori MARTTI HAAVIO (1936—37), yliopettaja E. A. SAARIMAA (1937—1941) ja tohtori KAARLO NIEMINEN (v:sta 1941). Sihteerinä on ollut koko toimikauden maisteri EINO LESKINEN; vv. 1942—44 ovat hänen poissa ollessaan sihteerin virkaa hoitaneet maisteri REINO PELTOLA ja tohtori VEIKKO RUOPPILA. Varasihteereinä ovat olleet maist. MATTI LIIMOLA (vv. 1936—38), maisteri REINO PELTOLA (1938—41 ja 1942—1945), maisteri ARVO T. INKILÄ (14. 3. 41—30. 8. 1941) ja maisteri HANNES PUKKI (v:sta 1945). Rahastonhoitajina, jonka tehtäviin kuuluu myös Seuran arkiston ja kirjaston hoitaminen, ovat olleet maisteri, nyk. professori ANTTI SOVIJÄRVI (1936—37) ja tohtori VEIKKO RUOPPILA (v:sta 1937).

Seuramme näkyvin ja kenties tärkein toimintamuoto on aina v:sta 1897 lähtien ollut aikakauskirjamme Virittäjän julkaiseminen. Virittäjä on ilmestynyt keskeytymättä koko vuosikymmenen, sotien aikanakin määrärajoistaan vain hiukan myöhästyneenä. Aikakauskirjan vuosikerran koko on ollut v:sta 1936 lähtien keskimäärin 468 sivua (suurin, 636 sivua, v. 1945 ja pienin, 352 sivua, v. 1942). — Virittäjän päätoimittajana on ollut yliopettaja E. A. SAARIMAA (v:sta 1927) vuoden 1936 loppuun saakka, ja v:n 1937 alusta lähtien tohtori LAURI HAKULINEN. Aikakauskirjan toimituskunnan muodostivat v. 1936 seuraavat henkilöt: toht. AARNE ANTILA, toht. MARTTI HAAVIO, toht. LAURI HAKULINEN, prof. JALO KALIMA, prof. AARNI PENTTILÄ, prof. MARTTI RAPOLA, prof. VÄINÖ SALMINEN, prof. VILJO TARKIAINEN, prof. Y. H. TOIVONEN, prof. E. A. TUNKELO ja toht. KUSTAA VILKUNA. Toimitussihteereinä ovat olleet tohtori LAURI HAKULINEN (v:n 1936 loppuun) ja hänen jälkeensä maisteri MATTI SADENIEMI (v. 1937) sekä tohtori ERKKI ITKONEN (v:sta 1938). Taloudenhoitajana on ollut v:een 1938 saakka tohtorinrouva LIISA VILKUNA ja v:sta 1939 lähtien maisteri TOIVO VUORELA. — Toimituskunnassa ei päätoimittajan ja toimitussihteerin vaihdoksia lukuunottamatta ole katsauskautena tapahtunut muutoksia.

Esimiestensä lisäksi ja heidän rinnalleen Seurallamme on ollut ilo saada johtajikseen useita suomen kielen tutkimuksen eteviä edustajia. Mainittakoon näistä Seuramme kunniajäsenistä seitsemänneltä vuosikymmeneltämme KNUT CANNELIN, ARTTURI KANNISTO, OTTO MANNINEN ja E. A. TUNKELO. Näistä kaksi ensimmäinnittä ovat jo poistuneet joukostamme (Cannelin 9. 1. 1938 ja Kannisto 10. 3. 1943). Viime syyskuun 10. p:stä lähtien Seurallamme on ollut ilo saada lukea kunniajäsenensä joukkoon myös nykyinen esimiehensä prof. LAURI KETTUNEN. Näiden miesten kieleemme tutkimuksen saralla suorittama suuriarvoinen työ olkoon meille pysyvänä ja velvoittavana esikuvana.

Eino Leskinen.